

Lunds Universitet
Språk- och litteraturcentrum

C-UPPSATS
JAPK11 Vt 2010

Oskar Nielsen

FONETISK ASSIMILATION I JAPANSKA

Om fenomenen onbin och rendaku samt dess
likheter med varandra

Handledare: Lars Larm

ABSTRACT

The phenomena onbin and rendaku in the Japanese language are two subjects that are frequently discussed among linguistic researchers. In this paper these two phenomena will be discussed and explained. The first part explains the historical background to these phenomena and the last part is a discussion that, in a way, proves that onbin and rendaku can be connected to each other. Some scientists claim that these two subjects are two completely different things, while others mean that they are very similar to each other.

Keywords: Onbin, rendaku, sequential voicing, assimilation, euphony

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Abstract	2
Innehållsförteckning	3
Konventioner	5
1. Introduktion	6
1.1 Disposition	6
2. Förklaringar av ord och uttryck	7
2.1 Partiklar	7
2.2 Adjektiv	7
2.2.1 <i>Na-Adjektiv</i>	7
2.2.2 <i>I-Adjektiv</i>	8
2.3 Verb	8
2.3.1 <i>Ren'youkei</i>	9
3. Onbin	10
3.1 Introduktion	10
3.2 Sokuonbin	12
3.3 I-onbin	12
3.4 Hatsuonbin	14
3.5 U-onbin	14
3.6 Avslut	16
4. Rendaku	17
4.1 Introduktion	17
4.1.2 <i>P-H</i>	18
4.2 Rendaku i inhemska japanska ord	20
4.2.1 <i>Rendaku som påverkar den lexikala betydelsen av ett ord</i>	22
4.3 Rendaku i låneord	23
4.3.1 <i>Rendaku i sinojapanska ord</i>	24
5. Assimilation som inträffar i kanjisammansättningar	27
6. Diskussion	29

6.1	Introduktion	29
6.2	Onbin i talspråk	30
6.2.1	<i>Sokuonbinka</i>	31
6.2.2	<i>Hatsuonbinka</i>	32
6.2.3	<i>I-onbinka</i>	33
6.3	Lingvisters åsikter	33
6.4	Hur onbin och rendaku hänger ihop	36
6.5	Onbinförändringar i japanskans etymologi	37
7.	Avslut	39
8.	Referenslista	40

KONVENTIONER

I denna uppsats kommer jag använda mig av en modifiering av hepburnsystemet när jag transkriberar japanskan. För att göra det mer lättförståeligt i verb och adjektivändelser kommer jag skriva ljuden "tsu" och "shi" som "tu" respektive "si" när de inträffar i slutet av orden. Långa vokaler transkriberas som de skrivs på japanska, det vill säga おう blir "ou" och inte "oo", och えい blir "ei" och inte "ee". Dock transkriberas おお som "oo" och inte "ou." Symbolen つ transkriberas genom att konsonanten den står innan fördubblas. Detta leder till att まっか blir *makka* ("helt röd") och så vidare.

De flesta exempelord och exempelmeningar är skrivna transkriberade, men till exempel i citat och där det krävs att förtydliga används ibland de japanska tecknen.

Citat och exempelmeningar som är citerade direkt av en forskare markeras med citationstecken "...", översättningar skrivs inom parentes och citationstecken, det vill säga ("...") och japanska transkriberade ord skrivs i kursiv stil. Dock kommer orden onbin och rendaku inte skrivas kursivt då de förekommer i en mycket stor omfattning. Likaså kommer inte personnamn, platsnamn och namn på tidsepoker skrivas kursivt.

Om inget annat står nämnt är alla översättningar i denna uppsats utförda av mig. De översättningar i bibliografin som står på engelska är författarnas egna officiella översättningar av deras verk.

1. INTRODUKTION

Denna uppsats syfte är att ge en övergripande bild av hur fonetisk assimilation ser ut i det japanska språket genom att ingående förklara de två begreppen onbin och rendaku. Genom exempel visas det hur dessa begrepp har utvecklats genom historiens gång och hur de kan kopplas samman med varandra. Jag ska även ta upp vad andra lingvistikforskare har för åsikter angående detta ämne. Kortfattat skulle man kunna säga att onbin är en mer eller mindre regelbunden fonetisk assimilation som främst inträffar i verb och adjektiv, och att rendaku är oregelbunden betoning av konsonanter som sker då två ord sätts samman. Till viss del har rendaku särskilda likheter med onbin, vilka kommer tas upp. Jag kommer även ta upp hur begreppet onbin används i andra sammanhang än just i verb- och adjektivändelser.

1.1 Disposition

I denna uppsats har jag valt att göra en litteraturöversikt över vad som finns skrivet om japanskans rendaku- och onbin-fenomen. Först kommer jag ge en förklaring till vad begreppen innebär och ge konkreta exempel för att förenkla detta. Detta för att det ska bli lättare att förstå hur forskarna resonerar angående ämnet i det sista kapitlet. För att kunna få en egen bild av fenomenen har jag läst genom många texter, avhandlingar och undersökningar inom ämnet, vilket hjälpt i diskussionsdelen.

2. Förklaringar av ord och uttryck

2.1 Partiklar

Då japanska är ett SOV-språk, har det likt många andra sådana postpositioner, till skillnad från SVO-språk som i regel har prepositioner. Dessa postpositioner kallas även partiklar. Dessa partiklar i japanskan är ett kapitel för sig, och kommer inte tas upp här mer än lite övergripande då de kommer att dyka upp i denna uppsats.

Partiklarnas betydelse för en mening är stor, då de markerar till exempel vilket ord som är subjekt, objekt, dativ, lokativ och så vidare i en mening.

2.2 Adjektiv

I japanskan finns det två sorters adjektiv. Det finns många sätt att omnämna dessa på, men de vanligaste är na- respektive i-adjektiv. Nedan ska det förklaras lite kortfattat.

2.2.1 Na-adjektiv

Na-adjektiven kallas även för "nominaladjektiv" ibland. De utmärker sig genom att de, då de modifierar ett substantiv, har ändelsen *-na*. Till exempel *kirei-na shashin* ("ett vackert foto"). När dessa adjektiv står som predikat i en mening ändras *-na* till *-da*, då *-na* är den attributiva formen av *-da*. Till exempel: *Kono shashin wa kirei-da* ("Detta foto är vackert"). Na-adjektivens tempusböjningar styrs genom japanskans kopula.

2.2.2 I-adjektiv

I-adjektiven å andra sidan fungerar lite likt verben, då de i sig själva visar bland annat tempus. När de modifierar ett substantiv, eller står i icke-dåtidform slutar de på *-i* (därav namnet). De kan inte ta kopulan *da*, då *-i*:et redan indikerar samma funktion som denna, däremot kan de ta den formella kopulan *desu*.

- Exempel:
1. *taka-i yama* ("ett högt berg").
 2. *Kono yama wa taka-i* ("Detta berg är högt", informellt).
 3. *Kono yama wa taka-i desu* ("Detta berg är högt", formellt).
 4. *Kono yama wa taka-kat-ta*¹ ("Detta berg var högt", informellt).

2.3 Verb

Något som särskilt kännetecknar japanskans verb är att de slutar på *-u* i sin så kallade "grundform" och bara har två tempus. De japanska verben brukar delas in i två grupper; konsonantverb och vokalverb. Detta då konsonantverbens stam slutar på en konsonant, och vokalverbens stam slutar på vokalerna *i* eller *e*. I denna uppsats kommer jag endast behandla konsonantverben då de genomgår en fonetisk assimilation då deras ren'youkei (se 2.3.1) efterföljs av tempusmorfemen *-te*, *-ta*, *-tara* eller *-tari*. Till skillnad från konsonantverben förändras inte vokalverben alls, vilket lett till att jag inte tar upp dem här. Till exempel böjs vokalverbet *mi-ru* ("att se") på följande sätt för att bilda dåtid: *mi-ta* ("såg"), då *mi-* är *mi-ru*:s ren'youkei. Ett konsonantverb däremot går genom större förändringar (se nedan och kapitel 3).

¹ *-kat-ta* visar adjektivets dåtidstempus med dess ren'youkei *-kat-* och dåtidstempusmorfemet *-ta*.

2.3.1 Ren'youkei

På följande sätt förklaras begreppet ren'youkei av det allmänna uppslagsverket

Koujien:

「連用形・活用形の一。用言につらなるときの形。「咲き散る」の「咲き」、高く飛ぶ」の「高く」の類」

Detta kan man översätta likt följande:

("Ren'youkei – En av verbböjningsformerna. Formen (som bildas) när ordklasserna (verb och adjektiv) efterföljs. Det är sådant som "saki" i "sakichiru" och "takaku" i "takaku tobu".")

Begreppet ren'youkei kommer nämnas ofta i denna uppsats. Det finns ingen direkt vedertagen översättning av detta uttryck, men jag finner "inflectional ending" (Shibatani, 1992) bra, och kallar den "böjningsändelse" eller ren'youkei i denna uppsats. Ren'youkei kallas även "masu-formen", dock oftast av studenter i japanska.

För att bilda ren'youkei av ett vokalverb tar man endast bort -ru och behåller stammen som den är, men om man ska bilda ren'youkei av ett konsonantverb tar man bort det sista -u:et och ersätter det med -i. Till exempel blir verbet *oyog-u* ("att simma") *oyog-i*, *kak-u* ("att skriva") blir *kak-i*, *tat-u* ("att stå") blir *tat-i* och så vidare.

Ren'youkei gör så att man kan lägga till olika ändelser på verbet, som ger verbet nya betydelser, tempusskillnader etcetera, när det här går genom i senare kapitel kommer detta bli mer lättförstått.

3. Onbin

3.1 Introduktion

Onbin är ett fonetiskt fenomen som främst inträffar i japanskans verb- och adjektivböjningar. Vad exakt onbin står för diskuteras bland lingvister, somliga använder det endast för att förklara verbens och adjektivens specifika böjningsformer, medan andra menar att det även kan ha med substantiv att göra². Nedan följer två definitioner av onbin, den första från det allmänna uppslagsverket *Koujien* och det andra från *Nihon bunpou yougo jiten* ("Ordlista för japansk grammatiks terminologi") (Iwabuchi 1989).

Det här är *Koujiens* definition av onbin:

「音便・国語学の用語。発音上の便宜から、もとの音とは違った音に変る現象。「咲きて」が「咲いて」、「早く」が「早う」、「飛びて」が「飛んで」、「知りて」が「知って」になる類。一般に、イ音便、ウ音便、撥音便、促音便の4種がある」

Vilket översätts likt följande:

("Onbin – Terminologi för japanska språkstudier. Fenomenet då ett ljud förändras till ett ljud som är annorlunda från det ursprungliga ljudet, för att underlätta uttalet. Det är sorten då "sakite" blir "saite", "hayaku" blir "hayou", "tobite" blir "tonde" och "shirite" blir "shitte". Vanligtvis finns de fyra kategorierna i-onbin, u-onbin, hatsuonbin och sokuonbin.")

Då detta kommer från ett lexikon som inte är specialiserat på lingvistik följer en definition av onbin från ett lingvistiskt lexikon.

Det här är *Nihon bunpou yougo jitens* definition av onbin:

² För mer information om detta se kapitel 6.

「音便は、語中や語尾の音節が、発音しやすいように、もとの音とはちがった音に発音されたために生じたものである」

Vilket betyder:

(“Onbin är det som skett, då ett ljud uttalats annorlunda än det ursprungliga för att göra det lättare att uttala mitten av ordet och ändelsens stavelse.”)

Dessa förklaringar är otillräckliga och lämnar sannolikt den obekante utan någon ytterligare ny kunskap om vad onbin verkligen är. I följande kapitel kommer begreppet onbin förklaras och gås igenom, samt om hur utvecklingen från den klassiska japanskan har gått till.

Vad begreppet *onbin* exakt definierar är somliga lingvister oense om. Somliga menar att det endast gäller verbändelser, andra använder uttryck som ”onbinka”³ för att förklara hur uttalet ändras i japanska substantiv och i talspråk. i dessa fall inträffar förändringen efter samma mönster som onbin gör i verb (Kondo (2005: passim), Vance(1982:337 ff.)).

I modern japanska inträffar onbin främst i verb- och adjektivändelser. Man brukar dela in onbin i fyra kategorier, beroende på vilka ljud som förändras och på vilka sätt de gör det. Onbins fyra kategorier kallas i-onbin, u-onbin, hatsuonbin och sokuonbin. I detta kapitel kommer samtliga kategorier förklaras.

Onbin inträffar då ett konsonantverbs ren’youkei följs av ett böjningssuffix som börjar på *t*, till exempel *-ta*, *-te*, *-tara* och *-tari* (Iwasaki, 2002:61). Det härstammar från en historisk ljudförändring (Shibatani, 1990:234), vilken kommer förklaras i samband med exemplen nedan.

I exemplen används dåtidssuffixet *-ta*.

³ Vilket ungefär betyder ”onbinförändring”

3.2 Sokuonbin

Sokuonbin inträffar då konsonantverbstammen slutar på /k/⁴, /t/, /r/ och /w/⁵.

I dessa fall elideras ren'youkeis -i och den sista konsonanten assimileras med suffixets begynnelsekonsonant, det vill säga *t* (Shibatani, 1990: 234).

För att skriva denna assimilering på japanska använder man tecknet "っ", vilket symboliserar ett glottalt stopp i uttalet, men när detta transkriberas dubbleras man konsonanten det står innan.

Hur denna förändring har sett ut under historiens gång visar jag i exempel (1).

(1)

Grundform	Böjningsändelse	Elision	Assimilation
a. <i>ik-u</i> ("att gå")	<i>ik-i-ta</i>	<i>ik-ta</i>	<i>i-t-ta</i>
b. <i>tat-u</i> ("att stå")	<i>tat-i-ta</i>	<i>tat-ta</i>	<i>tat-ta</i>
c. <i>iw-u</i> ("att säga")	<i>iw-i-ta</i>	<i>iw-ta</i>	<i>i-t-ta</i>
d. <i>tor-u</i> ("att ta")	<i>tor-i-ta</i>	<i>tor-ta</i>	<i>to-t-ta</i>

3.3 I-onbin

I-onbin i verb inträffar då verbstammen slutar på velara konsonanter, det vill säga /k/ eller /g/ i japanskan. Här har den historiska förändringen gjort att de velara konsonanterna eliderats och assimilerats med böjningsändelsens -i och dåtidssuffixet -ta. Detta har skett enligt följande mönster:

⁴ Notera att detta endast inträffar i särskilda fall, som i exemplet "iku" som tas upp här. Sokuonbin inträffar i detta verb eftersom det är oregelbundet och inte böjs på samma sätt likt verben som böjs efter i-onbin.

⁵ "Iu" tillhör verben som sägs sluta på "w" (då de kallas konsonantverb), då de i sin negativa form blir *i-w-anai*, men i de andra formerna slutar de på en vokal. Grundformen är endast ett -u eftersom det inte finns något *wu*-ljud i japanskan. Förr i tiden skrevs dessutom *iu* "ihu", vilket gör att utvecklingen snarare sett ut på följande vis: *ih-u* → *ih-i-ta* → *ih-ta* → *i-t-ta*.

(2)

Grundform	Böjningsändelse	Elision av konsonant	Assimilation
a. <i>kak-u</i> ("att skriva")	<i>kak-i-ta</i>	<i>kak-i-ta</i> (-k)	<i>ka-i-ta</i>
b. <i>oyog-u</i> ("att simma")	<i>oyog-i-ta</i>	<i>oyog-i-ta</i> (-g)	<i>oyo-i-da</i>

Anledningen till att "ta" ändrar uttal från /ta/ till /da/ i exempel 2 är att då "ta" läggs till på ett verb vars sista stavelse är tonande, betonas även "ta" och blir "da", vilket är fallet i *oyog-u* då "gu" är en tonande stavelse. På så sätt tros den gamla formen *oyogi-ta* ha uttalats /oyōgita/. Dock borde detta ha förändrats på samma sätt som *tobita* (se 3.4 Hatsuonbin, nedan), men Vance (1982:336) menar att det som skett är att g:et försvunnit genom palatisering och att det inte blev "oyonda" då den kanasymbol som stod för denna nasalisering i slutet av en stavelse skrevs med kanasymbolen ヰ ("i"). Han skriver även att vissa lingvister har en teori om att /g/-ljudet i *oyog-u* palataliserades och på så vis nasaliserades i-ljudet vilket ledde till att /ta/ blev /da/.

Det har också skett en i-onbin-förändring bland i-adjektiven. I klassisk japanska och modern litterär japanska slutar i-adjektiven på -ki, istället för dagens -i då de modifierar substantiv. Det har blivit så efter att k i -ki försvunnit under historien och endast blivit -i, vilket var lättare att uttala.

Exempel på detta fenomen visas nedan:

(3)

- a. *taka-ki yama* → *taka-i yama* ("ett högt berg")
- b. *shiro-ki hana* → *shiro-i hana* ("en vit blomma")

3.4 Hatsuonbin

Hatsuonbin inträffar då konsonantverbstammen slutar på /n/, /b/ eller /m/. Den historiska förändring som har skett i hatsuonbins fall är att böjningsändelsen i verbstammen eliderats och det avslutande *m*, *n* och *b* sedan assimilerats till suffixets begynnelsekonsonant, vilken i sin tur blivit tonande. I fall där verbstammen slutar på *b*, har detta nasaliserats. I exempel (4) visas en tabell över hur denna förändring har skett.

(4)

Grundform	Böjningsändelse	Elision	Assimilation ⁶
a. <i>sin-u</i> ("att dö")	<i>sin-i-ta</i>	<i>sin-ta</i>	<i>sin-da</i>
b. <i>yom-u</i> ("att läsa")	<i>yom-i-ta</i>	<i>yom-ta</i>	<i>yon-da</i>
c. <i>tob-u</i> ("att flyga")	<i>tob-i-ta</i>	<i>tob-ta</i> → <i>tom-ta</i>	<i>ton-da</i>

I exempel b och c har *m* respektive *b* ändrats till *n*, då det medför svårigheter att uttala en labial konsonant innan en koronal konsonant. Partikeln *ta* har blivit tonande *da*, då den föregås av ett nasalt ljud. Detta kan liknas vid exempel (2) b, enligt vad somliga lingvister tror.

3.5 U-onbin

U-onbin är ett fenomen som inte inträffar ofta i modern japanska, utan det används främst i litterärt språk, särskilda standardfraser samt i vissa japanska dialekter även i dagligt tal. I klassisk japanska, och i viss modern litterär skrift, förekommer u-onbin i verb, men då detta inte är vanligt förekommande nu, kommer det här ej tas upp alltför grundligt, utan jag kommer främst ta upp hur u-onbin sker i i-adjektiv. Exempel på verb kommer sist i detta avsnitt.

⁶ Ett resultat av assimilation och sekventiell betoning.

U-onbin inträffar i den adverbiala formen av ett i-adjektiv, men inte i na-adjektiven, då dessa två adjektivs adverbiala former skiljer sig åt markant. Till exempel, för att göra ett adverb av ett na-adjektiv ersätter man *-na* med *-ni*.

Exempel: *kirei-na* ("vacker") → *kirei-ni* ("vackert", adverb)

För att göra ett adverb av ett i-adjektiv ändrar man grundformens *-i* till *-ku*.

Exempel: *shiro-i* ("vit") → *shiro-ku* ("vitt", adverb)

Det är i denna form u-onbin har uppstått. Det har nämligen inträffat en historisk ändring där *k* i *-ku* eliderats och den sista stavelsen i adjektivet assimilerats med det kvarvarande u:et. På detta sätt blir då *shiro-ku* → *shiro-u*.

Då stavelsen som assimilerats med *-u* i *shiroi* slutar på *-o*, har ingen större förändring skett, men om denna stavelse hade slutat på till exempel *-i* eller *-a*, hade assimileringen sett ut på följande sätt, då hela stavelsen varit tvungen att förändras (Iwabuchi 1989:41).

(5)

Grundform	Adverbial form	Elision av k	Assimilering
a. <i>aka-i</i> (röd)	<i>aka-ku</i>	<i>aka-u</i>	<i>ak-ou</i>
b. <i>abuna-i</i> (farlig)	<i>abuna-ku</i>	<i>abuna-u</i>	<i>abun-ou</i>
c. <i>arigata-i</i> (tacksam)	<i>arigata-ku</i>	<i>arigata-u</i>	<i>arigat-ou</i>
d. <i>ooki-i</i> (stor)	<i>ooki-ku</i>	<i>ooki-u</i>	<i>ook-yuu</i>
e. <i>utsukusi-i</i> (vacker)	<i>utsukusi-ku</i>	<i>utsukusi-u</i>	<i>utsukus-yuu</i>

I modern japanska inträffar främst dessa former innan det formella verbet *gozaru* ("att vara, befinna sig"), och främst i standardfraser som till exempel:

Arigatou gozaimasu ("Tack så mycket". Litt. "Jag är tacksam")

Ohayou⁷ gozaimasu ("God morgon". Litt. "Det är tidigt")

I viss formell litteratur skulle man kunna se meningar, som inte är fasta fraser, likt följande: *Kono yama wa utsukusyuu gozaimasu*. ("Det här berget är vackert").

De nu ytterst ovanliga u-onbinformerna på verb, inträffade efter konsonant-verb som slutade på *h*⁸, *b* och *m* och såg ut på följande sätt:

⁷ Vilket är en artig form av *haya-i* (tidig) då *o-* är ett artighetsprefix. Det följer samma u-onbinmönster som exempel (5) 1-3.

(6)

Grundform	Böjningsändelse	Elision/Assimilation	Dåtidsform
a. <i>omoh-u</i> ("att tänka")	<i>omoh-i-ta</i>	<i>omoh-u-ta</i> (-h)	<i>omouta</i>
b. <i>sinob-u</i> ("att smyga")	<i>sinob-i-ta</i>	<i>sinob-u-ta</i> (-b)	<i>sinouta</i>
c. <i>tanom-u</i> ("att be om")	<i>tanom-i-ta</i>	<i>tanom-u-ta</i> (-m)	<i>tanouta</i>

3.6 Avslut

Som man kan se genom många av dessa exempel är japanskans onbin någonting relativt regelbundet och lätt att ta till sig. I dagens japanska är onbins olika former så pass regelbundna att alla kan lära sig dem och förstå logiken bakom dem. Dock kommer nästa avsnitt handla om ett liknande fonetiskt fenomen i japanskan, nämligen *rendaku*, vilket till skillnad från onbin är nästintill helt oregelbundet och på så vis gett många forskare och lingvister mycket funderingar. Dock finns det några likheter mellan *rendaku*, onbin och andra fall där japanska uttal assimileras med varandra, vilka jag ska ta upp i följande kapitel.

⁸ Se fotnot 2.

4. Rendaku

4.1 Introduktion

Rendaku är ett fonetiskt fenomen i japanskan, vilket bland annat översätts som 'sequential voicing alternation' (Martin, 1975) och ibland endast 'sequential voicing' (Shibatani 1990:173). Här kommer jag använda orden 'sekventiell betoning' eller helt enkelt *rendaku*.

I det allmänna uppslagsverket *Koujien* förklaras rendaku på följande vis:

「連濁・2語が複合して1語をつくるときに下に来る語の初めの清音が濁音に変わる。 「みかづき（三日月）」の「づき」、「じびき（地引）」の「びき」の類」

Detta kan översättas som följande:

("Rendaku – Det som sker när två ord sammansätts till ett och då det andra ordets första tonlösa konsonant blir en tonande konsonant. Det är "zuki" i "mikazuki", "biki" i "jibiki" och så vidare.")

I detta kapitel ska jag förklara hur rendaku fungerar med inhemska japanska ord, sinojapanska ord samt låneord.

När man skriver denna betoning på japanska lägger man endast till två små streck (*tenten*) på tecknet/bokstaven. た (/ta/) blir だ (/da/), か (/ka/) blir が (/ga/) och så vidare.

I japanskan är det följande ljud som förändras i rendaku: k-g, s-z, sh-j, t-d, ch-j, ts-z och h-b.

Dessa är alla någorlunda uppenbara, då den förändring som har gjorts, endast har gjort en tonlös konsonant tonande, men varför ändras *h* till *b*? Nedan ska jag förklara detta fenomen.

4.1.2 P-H

De flesta lingvister inom japanskan känner till detta fenomen, men många nämner det endast som en kort liten notering, där de skriver att h-b-förändringen är resultatet av en historisk fonetisk förändring som skett på följande vis: p-f-h (Vance, 1982:333). Dock behandlar både Shibatani (1990:166 f.) och Ueyama (1991:24 ff.) detta mer ingående. Shibatani diskuterar hur influenser från andra språk kan ha påverkat detta, samt hur det förändrats historiskt från den klassiska japanskan till dagens moderna japanska. Ueyama tar upp det mest väsentliga på ett kortfattat och lättförståeligt sätt, men samtidigt på ett bra sätt, vilket hon i regel gör i hela sin bok.

När man skriver *ha*, *ba* och *pa* på japanska skriver man は, ば och ぱ. Dock kan det tyckas vara underligt att ett betonat *ha* skulle bli *ba*, då konsonanterna h och b inte har något gemensamt, vilket till exempel t och d, s och z, p och b har. Dock har man funnit bevis på att は i klassisk japanska uttalades /pa/, vilket gör det naturligt att ett betonat /pa/, det vill säga ぱ blir /ba/.

Ueyama skriver att ett språks uttal ständigt förändras med tiden, men att stavningen och skrivsystemen inte förändras i samma takt. Därför menar hon att det finns vissa fall då uttal och stavning inte hänger samman. Denna företeelse kan man se i de flesta språk. Dock har japanskan genomgått stavningsförändringar under senare år för att anpassa stavningen till det moderna uttalet. Idag kan man dock se spår av dessa gamla uttal i dialekter och språk som är nära besläktade med japanska, såsom i Ryukyuu-språket (även kallat Okinawa-dialekten) och ainu-språket, där många ord, som på modern japanska börjar på /h/, börjar på /p/ (Shibatani, 1990: passim).

På sidan 134 i *The Languages of Japan* visar Shibatani en tabell över vilka konsonanter som fanns i den klassiska japanskan, och i den visas det att det inte fanns något uttal som uttalades /ha/, utan istället fanns /pa/. Ueyama skriver att förändringen från p-h skedde runt Nara-perioden (710-794 e.Kr.). Dock gick man inte direkt från p till h, utan förändringen gick snarare från p, till f och slutligen till h. Även utländska texter om det japanska språket från den tiden har varit till

hjälp, då bland annat Rodrigues beskrev den japanska h-radens ljud med bokstaven *f*. (Vance, 1982:335).

I japanskan som talades innan Nara-perioden fanns inte *h*. På så sätt uttalades orden *hiro* (vid), *hira* (platt) och *koi* (kärlek) följaktligen *piro*, *pira* och *kopi*. Dessa skrevs med den historiska kanaortografen ("rekishiteki kanazukai" på japanska, som användes fram till slutet av andra världskriget) och skrevs likt följande ひろ (*hiro*), ひら (*hira*) och こひ (*kohi*) på japanska. Transkriberingen inom parenteserna visar hur de hade transkriberats enligt det moderna japanska stavningssystemet, och därigenom kan man se att det som en gång uttalats /p/ nu uttalas /h/. Av dessa tre ord har dock ordet *kopi* genomgått den största förändringen i sitt uttal, då ordet genom historien har gått från att uttalas *kopi* till *kofi*, till *kohi* och slutligen till *koi* (Shibatani, 1990:134).

Detta nämner även Bjarke Frellesvig och John Whitman i *Vowels of Proto-Japanese* (2004: passim), där de visar exempel på andra ord som uttalades på *p* förr. Exempelvis *pwi*, vilket förändrats till dagens *hi*, "eld" och *ponopo*, vilket ändrats till *honoho* och sedan dagens *honoo*, "flamma".

En liknande förändring går att se om man jämför hur sinojapanska ord uttalas på kinesiska med hur de uttalas på dagens japanska. Jag har för denna uppsats gjort en liten undersökning över det här. Detta gjordes genom att jag slog upp sinojapanska ord som innehåller någon av stavelserna i dagens kanaortografis *h*-rad.

Det första ordet som undersöktes, var det japanska ordet som betyder "standardkinesiska". På japanska heter detta 普通話, vilket skrivs ふつう話 med hiragana. När detta transkriberas till det latinska alfabetet blir det "*hutuwa*" (enligt transkriberinssystemet Kunreisiki) eller "*futsuwa*" enligt Hepburn. Det första tecknet 普 uttalas / Φ u/, men skrivs med hiragana ふ, vilken kommer från den moderna kanaortografins *h*-rad. Dock uttalas "standardkinesiska" *pūtōnghuà* på kinesiska. Här kan man se att, trots att japanskan har lånat ordet från kinesiskan, har uttalet ändrats på den första stavelsen och ändrats från *p*-*h*.

På samma sätt kan man se utvecklingen i tecknet 表 vars on'yomi (japanisering av det kinesiska uttalet) uttalas *hyou* på modern japanska. På standardkinesiska uttalas detta tecken *biǎo* och på koreanska uttalas det *pyo*. Koreanskan använder

dock inte kinesiska tecken i lika stor utsträckning som japanskan, men jag slog upp det japanska ordet *hyougen* ("uttryck") på både kinesiska och koreanska för att se hur det uttalas på respektive språk, och då den koreanska motsvarigheten uttalades *pyo hyeon*, syntes det att det fanns likheter där som stämmer överrens med det som tagits upp hittills. På kinesiska uttalas ordet "uttryck" *biǎo xiàn*, och även här kan man se vissa likheter med både japanskan och koreanskan.

4.2 Rendaku i inhemska japanska ord

Många forskare menar att rendaku endast förekommer då inhemska japanska ord satts samman (Itô och Mester (1995), Martin (1952)), men andra (Vance (1996:22)) menar att så är inte fallet, utan att rendaku även förekommer i både sinojapanska sammansättningar och i vissa fall där utländska ord satt ihop.

Då två sinojapanska ord sätts samman sker detta fonologiska fenomen kallat *rendaku*, då det bakre ordet börjar på en tonlös konsonant och sedan ändras till en tonande konsonant. Konsonanterna som ändras och vilka konsonanter de ändras till är följande: *f-b, h-b, t-d, k-g, s-z, ts-z, ch-j* samt *sh-j*.

I exemplet nedan visas det hur detta ser ut i praktiken.

(1)

a. *asa* ("morgon") + *furo* ("bad") = *asaburo* ("morgonbad")

b. *tabi* ("resa") + *hito* ("människa") = *tabibito* ("resenär")

c. *yaku* ("olycka") + *toshi* ("år") = *yakudoshi* ("olycksår"⁹)

d. *te* ("hand") + *kami* ("papper") = *tegami* ("brev")

e. *hoshi* ("stjärna") + *sora* ("himmel") = *hoshizora* ("stjärnhimmel")

f. *ari* ("myra") + *tsuka* ("hög") = *arizuka* ("myrstack")

g. *hana* ("näsa") + *chi* ("blod") = *hanaji* ("näsblod")

h. *ya* ("pil") + *shirushi* ("märke") = *yajirushi* ("pilmärke"¹⁰)

⁹ Dessa så kallade "olycksår" är japanskt skrock, där man tror att man under vissa särskilda år i sitt liv, är lättare utsatt för olyckor än vanligt.

¹⁰ Det vill säga en sådan här symbol: →

Än så länge kan man tycka att rendaku verkar vara regelbundet, men det finns många undantagsfall där man sätter ihop ord utan att det sker någon sekventiell betoning i dem. Exempel på dessa är:

(2)

a. *yude* ("kokt") + *tamago* ("ägg") = *yudetamago* ("ett kokt ägg")

b. *kusa* ("gräs") + *ki* ("träd") = *kusaki* ("växtlighet")

c. *hitori* ("en person") + *tabi* ("resa") = *hitoritabi* ("resa på egen hand")

Exemplen ovan visar att rendaku inte alltid tillämpas i japanskan. I exempel (2) a och (2) c ovan har "Lyman's Law" tillämpats. Både Vance (1982:334), Shibatani (1992:174) och Itô, Mester (1986:55) nämner "Lyman's Law", vilken kan göras till en ekvation som ser ut på följande sätt, och menar att rendaku inte kan appliceras i en formation som är X + Y, då Y redan innehåller en tonande obstruent. På så vis kan inte ordet *yudetamago* bli *yudedamago*, då *tamago* redan innehåller den tonande obstruenten /g/. Samma regel gäller för *hitoritabi*, då *tabi* innehåller den tonande obstruenten /b/.

Dock kan den sekventiella betoningen inträffa då ett redan ihopsatt ord sätts samman med ett nytt. Detta visar Itô och Mester (1986:50) i ordet *ori-gami-dana-zukuri*, i vilket rendaku har inträffat tre gånger. Detta betyder "origamihylls-byggande" och kommer från orden *ori* ("vika") + *kami* ("papper") + *tana* ("hylla") + *tsukuri* ("byggande"), och detta ord bevisar att trots Lyman's Law är rendaku fortfarande oregelbundet.

Vad beträffar exempel (2) b, förblir detta obetonat då det är en dvandvasammansättning (Shibatani (1992:174, 245)). I fall då en ordsammansättning är en dvandvasammansättning förblir båda orden obetonade, även om de inte innehåller någon tonande obstruent.

Dvandvasammansättningarna har sitt ursprung i sanskrit och är sammansättningar då två ord som vanligtvis hade behövt konjunktionen "och" mellan sig är sammanslagna till ett ord. Dessa förekommer ofta i språk som japanska, kinesiska och hindi, men är relativt ovanligt i germanska och romanska språk. Ett exempel är det kinesiska ordet *shānchuān* och det japanska ordet *yamakawa*, vilka båda skrivs 山川 och betyder "berg och floder". Även ordet

kusaki som nämndes i exempel (2) b ovan är en dvandvasammansättning, men kan betyda både "växtlighet" och "gräs och träd".

Många dvandvasammansättningar i japanskan uttalas efter sina on'yomi-läsningar¹¹, två exempel på detta är 左右 (*sayuu*) och 上下 (*jouge*), vilka betyder "höger och vänster" respektive "upp och ner". Om dessa hade lästs med sin kun'yomiläsning hade de blivit *hidarimigi* och *ueshita*, men då de härstammar från kinesiskan har japanerna behållit deras on'yomiläsningar.

Det stora problemet lingvister möter när de försöker förklara hur rendaku fungerar är att det finns mångtliga exempel som inte följer reglerna nämnda ovan. Dessa är ord som när de satts samman, borde genomgått en sekventiell betoning, men inte gjort det, samtidigt som de inte är dvandvasammansättningar. I princip alla lingvister som skriver om japanskans rendaku inleder med att förklara att det är helt oregelbundet och förbryllar såväl infödda japanska talare och forskare i språket.

Nedan följer exempel på några ord som inte följer tidigare nämnda regler.

(3)

a. *niwa* ("trädgård") + *ki* ("träd") = *niwaki* ("trädgårdsträd")

b. *yu* ("varmt vatten") + *kemuri* ("rök") = *yukemuri* ("ånga")¹²

c. *ao* ("grön") + *ta* ("fält") = *aota* ("grönt fält")

4.2.1 Rendaku som påverkar den lexikala betydelsen av ett ord

Det är även allmänt känt att rendaku kan ändra betydelsen av ett ord beroende på var den placeras någonstans. Lingvisterna kan på så sätt förklara hur rendaku fungerar genom att se på den lexikala betydelsen i det sammansatta ordet. Detta kan liknas lite vid särskrivning i svenskan.

¹¹ I japanskan finns det två sätt att läsa ett kanji, det vill säga kinesiskt tecken; det första är *on'yomi*, vilket är en japansk version av det ursprungliga kinesiska uttalet av tecknet, och *kun'yomi*, vilket är den inhemska japanska läsningen av ordet som tecknet står för. Till exempel är *on'yomi* till tecknet 山, "san", och *kun'yomi* är "yama". *On'yomiläsningen* används främst i kanjikombinationer, och *kun'yomi* används i de andra fallen.

¹² Ordet *yuge* ("ånga") sägs komma från en större elision och assimilation av detta ord.

Både Shibatani (1992:175) och Itô och Mester (1986:51) tar upp samma exempel, vilket klart och tydligt visar hur detta fungerar. Exemplet är skillnaden mellan *nise zakura matsuri* och *nise sakura matsuri*.

I det första exemplet har man slagit samman orden *nise* ("falsk") och *sakura* ("körsbärsblommor"), vilket lett till att s:et i *sakura* blivit tonande z, och sedan lagt till *matsuri* ("festival"). Detta betyder med andra ord "falska körsbärsblommors festival".

I det andra exemplet är *sakura* och *matsuri* sammanslagna, men då *matsuri* inte börjar på någon konsonant som kan genomgå en sekventiell betoning förblir ordet som det var ursprungligen. Denna kombination får således betydelsen "en falsk körsbärsblomsfestival".

Itô och Mester (1986:50) nämner att skillnaden mellan *nuri gasa ire* och *nuri kasa ire* kan förklaras på samma sätt som exemplet ovan. Dessa betyder "fodral för lackerade paraplyn" respektive "ett lackerat fodral för paraplyn". Respektive ord och betydelse är *nuri* ("målat, lackerat"), *kasa* ("paraply") och *ire* ("fodral").

Anledningen till att jag särskrivit dem i exemplen ovan är för att det ska vara tydligare att se hur det fungerar, då japanskan vanligtvis saknar mellanrum mellan orden, vilket hade lett till att exemplen blivit *nisezakuramatsuri*, *nisesakuramatsuri* etc. och på så sätt varit mer förvirrande än hjälpande.

4.3 Rendaku i låneord

Rendaku brukar vanligtvis inte förekomma i kombinationer som innefattar låneord, som till exempel *ruumukuuraa*, vilket kommer från de engelska orden *ruumu* ("room") och *kuuraa* ("cooler"). Detta ord kan dock undsluppit rendaku då det ursprungligen uttalats liknande på engelska, men i ord som nödvändigtvis inte måste ha kommit in i japanskan sammansatta, brukar inte heller rendaku förekomma. Till exempel i ordet *aisukoohii* ("iskaffe"), som kommer från orden *aisu* ("is") och *koohii* ("kaffe"). Om detta ord hade följt reglerna för den sekventiella betoningen hade det uttalats *aisugoohii*, men då det är ett relativt nyintaget låneord har det inte förändrats. Det kan även bero på att *aisukoohii*

kan vara ett så kallat *waseieigo*-ord¹³ och att uttalet av u i japanska ibland försvinner då u:et står mellan två tonlösa konsonanter, vilket gör att *aisukoohii* egentligen uttalas liknande /aiskoohii/, vilket gör det svårt att göra k:et tonande.

Dock skriver bland annat Shibatani (1992:174) att det ibland har skett en sekventiell betoning av låneord som är välintegrerade i det japanska språket, till exempel orden *iroha-garuta* och *chuushaku-bon*.

Ordet *iroha-garuta* betyder "karutakort med stavelsealfabetet hiragana på sig"¹⁴ och är en sammanslagning av orden *iroha* och *karuta*, vilket kommer från portugisiskans *carta* och betyder "kortspel". Ordet *karuta* är så pass integrerat i det japanska språket att det till och med skrivs med hiragana istället för katakana, vilket vanligtvis används för att skriva låneord med.

Ordet *chuushaku-bon* ("anteckningsbok")¹⁵ är en sammanslagning av de två sinojapanska orden *chuushaku* ("notering") och *hon* ("bok"). *Hon* kommer ursprungligen från kinesiskan, men då ordet *hon* är lika integrerat som *karuta* har detta också genomgått en sekventiell betoning i detta fall. Dock skiljer sig dock den sekventiella betoningen i låneord från engelskan från låneorden från kinesiskan, det vill säga de sinojapanska låneorden.

4.3.1 Rendaku i sinojapanska ord

Det finns många lingvister som hävdar att rendaku endast sker i inhemska japanska ord, men en som inte håller med om detta är Timothy J. Vance. De flesta ord som är lånade från kinesiskan är så pass integrerade i japanskan att de genomgår förändringar som liknar de inhemska orden. Detta har redan visats i ovanstående del i ordet *chuushakubon*, men det förekommer i många andra fall likaså. Vance skriver att Martin (1952) menar att rendaku endast inträffar i inhemska japanska ord, men Vance visar att man kan finna åtskilliga fall av

¹³ Ordagrant: "japangjord engelska", vilket syftar på engelska ord som lånats in i japanskan, men getts en annan betydelse än den ursprungliga, ett exempel på detta är japanskans *manshon*, lägenhetskomplex, vilket kommer från engelskans *mansion*.

¹⁴ *Iroha* är ursprungligen en dikt som endast använder en hiragana en gång och brukar även kallas "Japans ABC".

¹⁵ Detta ord är rätt ålderdomligt, och nu säger de flesta japaner *nooto*, vilket kommer från engelskans *note* (book) då de pratar om anteckningsböcker.

rendaku i sinojapanska ord och sammansättningar, och på denna punkt anser jag att Vance har rätt.

Även Ueyama (1991: 29 ff.) nämner detta i sin bok där hon skriver om rendaku, och menar att när sinojapanska ord sätts samman sker i regel ingen betoning av det bakre ordet, utan det förblir oftast i sin ursprungliga form. Som exempel har vi ordet *nyuugaku shiken* ("inträdesprov (till en skola)"), vilket, om det hade följt betoningsreglerna, hade blivit *nyuugaku jiken*. På följande sida nämner hon undantagsfall ord som *kabushiki gaisha* ("aktiebolag") vilket kommer från de två orden *kabushiki+kaisha*.

Vance har gjort en undersökning om detta¹⁶ och undersökt hur många ord som genomgår sekventiell betoning beroende på om de är inhemska eller sinojapanska. Han visar i denna att 87 av 100 inhemska japanska ord genomgår sekventiell betoning då de sätts samman med varandra, men att endast 10 av 100 sinojapanska ord gör det. Dock kan han med dessa få ord, tillsammans med Ueyama, motbevisa de forskare som hävdar att rendaku endast sker i inhemska japanska ord.

När rendaku sker i sinojapanska ordsammansättningar, finns oftast ett inhemskt japanskt ord med, som ordet *tabi jitaku* ("reseförberedelser"), vilket består av det inhemska japanska ordet *tabi* ("resa") och det sinojapanska ordet *shitaku* ("förberedelse"). Trots att *tabi* innehåller en tonande obstruent tonas *shitaku*, få Lyman's Law endast gäller i fall där det sista ordet innehåller en tonande obstruent.

När det är två sinojapanska ord som sätts samman, är det ytterst sällan sekventiell betoning inträffar, till exempel i ordet *sekai taisen* ("världskrig"), som inte blir *sekai daisen*, vilket det inte hade blivit om det hade följt rendakureglerna. Dock inträffar det i ordet *unsou gaisha* ("transportföretag"), vilket kommer från orden *unsou* ("transport") och *kaisha* ("företag"). Detta visar hur oregelbundet rendaku är och varför det får många lingvister att klia sig i huvudet.

Sekventiell betoning inträffar inte enbart då sinojapanska ord sätts samman med varandra eller med inhemska japanska ord, utan det inträffar även inuti dem då man bildar ett ord av två tecken, vilket man ofta gör på japanska. Detta

¹⁶ I sin avhandling *Sequential Voicing in Sino-Japanese* (1996)

sker ofta om det första tecknet i en kanjisammanslagning slutar på det nasala ljudet *-n*, eller i vissa fall då det slutar på en vokal. När detta sammansätts med ett tecken som börjar på en obetonad obstruent tenderar denna att tonas.

Detta har skett i ord som *inga* (因果 "orsak och effekt") som kommer från *in+ka* och *kanjin* (肝心 "essentiell, viktig") som kommer från *kan+shin*. Ordet *kazan* (火山 "vulkan") kommer från *ka+san*. I ordet *tanjoubi* (誕生日 "födelsedag") har två sekventiella betoningar skett, nämligen *tan+shou+hi*. Den första mellan *tan* och *shou* har inträffat då *tan* slutar på ett nasalt ljud, och mellan *shou* och *hi* har det skett på samma sätt som i *kazan*, men i klassisk japanska uttryckte ibland bokstaven *-u* i slutet av ord ett nasalt ljud, vilket blir lätt att förstå om man ser på det kinesiska uttalet *shou* kommer ifrån; *shēng*.

Orsaken till att sekventiell betoning inträffar i vissa sinojapanska ord beror ibland på etymologin bakom dem, samt när de lånades in av japanerna. Många sinojapanska ord som innefattar fall av *rendaku* har oftast lånats in tidigare än de som inte har gått genom denna förändring. Två exempel på det här är orden *kokuji* (告示 "meddelande") och *mokushi* (黙示 "uppenbarelse"), där *ji* i *kokuji* antyder på att detta ord funnits längre i det japanska språket än *mokushi* (Vance, 1996). Ett exempel på detta som kanske är ännu tydligare än orden *ouji* (王子 "prins") och *youshi* (養子 "adoptivbarn"), som visar samma tecken på vilket som funnits i japanskan längst genom den sekventiella betoningen av *shi*.

Vance nämner också att Itô och Mester säger mot sina egna argument om att *rendaku* endast inträffar i inhemska japanska ord, då de tar upp exemplet *yu+doufu* ("kokt tofu"), vilket kommer från orden *yu* ("varmt vatten, kokt") och *toufu* ("tofu"). Detta beror på att *toufu* är en sinojapansk sammansättning av två tecken, precis som de som visats ovan.

5. Assimilation som inträffar i kanjisammansättningar

En av de främsta anledningarna till att japanskan har ett så pass stort ordförråd som det har, beror synnerligen på det stora antalet kanji som språket innehåller. Varje kanji kan ha flera uttal och betydelser¹⁷, vilket ofta ställer till med problem under inlärningsprocessen, men vilket är till stor fördel om man till exempel ska skriva en bok eller arbeta med språket på något annat sätt, då det ger språket en stor flexibilitet.

Dock räcker det inte endast med att sätta ihop två tecken och uttala dem ett tecken i taget, utan i många fall ändras även uttalet, för att göra dem lättare att uttala. Detta följer ett mönster som man kan se i de olika onbinformerna och den sekventiella betoningen som tagits upp innan.

Om ett tecken som består av två stavelser slutar på en obetonad stavelse, elideras och assimileras i flesta fall den sista stavelsen med den första konsonanten i tecknet som följer den. Till exempel i ordet *kekka* (結果 "resultat"), detta ord är uppbyggt av två tecken som uttalas *ketsu* (結) och *ka* (果). Då det första tecknet, *ketsu*, slutar på en obetonad stavelse elideras u:et och k:et assimileras med *ka*, och resultatet blir *kek-ka*. Detta kan liknas med sokuonbin, och det kommer dras fler paralleller till detta senare.

Nedan följer exempel på ord som genomgått samma elision och assimilation:

(1)

	Tecken 1	Tecken 2	Elision	Assimilation	Resultat
a.	<i>koku</i> (国)	<i>kou</i> (交)	<i>kok-kou</i>	<i>kok-kou</i>	<i>kokkou</i>
b.	<i>hatsu</i> (発)	<i>ten</i> (展)	<i>hats-ten</i>	<i>hat-ten</i>	<i>hatten</i>
c.	<i>ichi</i> (一)	<i>satsu</i> (冊)	<i>ich-satsu</i>	<i>is-satsu</i>	<i>issatsu</i>
d.	<i>ichi</i> (一)	<i>hai</i> (杯)	<i>ich-hai</i>	<i>ip-pai</i>	<i>ippai</i>

¹⁷ Se not 3, kapitel 4.2.

Kokkou ("diplomatiska relationer"), *hatten* ("utveckling") och *issatsu* ("en volym (av en bok)") är enkla att förstå utvecklingen till, och egentligen följer *ippai* ("ett glas") samma mönster som de andra, men om man inte känner till japanskans h:s ursprung kan det eventuellt tyckas egendomligt att *chi* och *h* assimileras till *pp*, men då *hai* härstammar från *pai*, vilket förklarades i kapitel 4.1.2, framgår detta förhoppningsvis tydligare.

Då det första tecknet slutar på *-n* och det följande tecknet börjar på *h* brukar oftast h:et ändras till ett *p*. Till exempel kommer orden *kenpou* (憲法 "grundlag") från tecknen *ken* och *hou*, och ordet *shinpai* (心配 "oro") kommer från tecknen *shin* och *hai*. När det nasala ljudet eller en vokal följs av en obetonad obstruent, sker en sekventiell betoning (se kapitel 4.3.1).

När två tecken sätts ihop där det sista tecknet börjar på en tonande konsonant sker ingen assimilation, utan det förblir som det är. Detta kan man se i bland annat ord som *kakugo* (覚悟 "förberedelser"), som kommer från *kaku+go*, och *senzai* (洗剤 "tvättmedel") som kommer från *sen* och *zai*. Då dessa ord redan hade tonande ljud i sig har inget behövt förändras.

6. Diskussion

6.1 Introduktion

Som man har kunnat se i föregående diskussioner kan man förstå att morfemisk förändring och fonologisk assimilation i japanskan är nästintill oregelbundet i sin nuvarande form, men att det förmodligen kommit från en äldre, regelbunden form (Vance, 1982: passim). Dock är det idag svårt att kunna se vad dessa regler innebar, och hur de var uppbyggda, då det inte finns många nedskrivna fakta från tiden då bland annat onbin och rendaku uppkom i det japanska språket. Kadooka Ken'ichi (2007:36) skriver till och med att "det är omöjligt att sätta en regel" på dessa fenomen och refererar samtidigt till Haraguchi (2001), Kuroda (2002) och Vance (1987), som alla menar samma sak.

Onbin översätts ofta som "eufoni", välljud, det vill säga man gör att ett ord som varit svårt att uttala blir lättare att säga och låter vackrare. Egentligen gör rendaku samma sak med ord som onbin, fast på ett annat sätt, vilket visats i tidigare diskussioner. Dock verkar dessa två olika fenomen inte hänga samman när man läser vad somliga lingvister skriver, men i denna diskussion ska motsatsen försöka bevisas, och det finns lingvister som inte menar att onbin endast hör till verb och adjektiv, och att rendaku endast inte inträffar i ordsammanslagningar.

Assimilation sker, och har under en lång tid skett, i det japanska språket för att det ska bli lättare att uttala och låta bättre. Denna assimilationsprocess, eufoni, har i flesta fall påverkat stavningen av orden. Det finns många fall av eufoni i det svenska språket också, men ofta syns inte dessa fullt så tydligt i skriftspråk som de gör i japanskan. Ett exempel på eufoni i svenskan är när man säger "han betalar". Detta brukar uttalas /ham betalar/, då det är lättare att uttala *m* och *b* tillsammans, än att uttala *n* och *b*.

I följande kapitel ska jag se hur främst onbin och rendaku går att koppla samman, vad olika forskare i lingvistik säger om ämnet, samt hur uttryck som

”onbinka” används i sammanhang som inte har med verb- och adjektivformer att göra¹⁸.

6.2 Onbin i talspråk

I japanskan är tal- och skriftspråket nästintill två skilda språk, och har därför varsin historia. I Japans tidiga historia då Japan inte hade något eget skriftsystem, skrevs all litteratur och andra viktiga skrifter och dokument på klassisk kinesiska. När japanerna däremot utvecklade ett eget skriftsystem, baserat på det kinesiska, började man skriva på en litterär version av den japanska som talades under denna tid. Dock skrevs fortfarande alla viktiga dokument och dylikt på den klassiska kinesiskan, vilket kan liknas vid hur till exempel latin och grekiska användes i Europa. Eftersom de japanska dialekterna skiljer sig från varandra så avsevärt att en talare från en region inte förstår vad en talare från en annan region säger, hade man skriftspråket som ett gemensamt språk som kunde förstås av alla i hela landet.

Det dröjde ända till slutet av Meiji-perioden som det japanska skriftspråket ändrades från klassisk japanska till att bli ett skriftspråk som mer liknade dåtidens talspråk. Dock behölls den klassiska kanaortografin, och det dröjde ända tills efter andra världskriget som en stavningsreform skedde. Denna reform fick många japaner att överge den klassiska japanskan och överlåta den åt språkhistorien. Detta ledde i sin tur till att många författare skrev romaner på det språk japanerna faktiskt talade. Detta var en stor händelse i sig, då den japanska litteraturen fram till dess främst hade hållit sig till poesi, eftersom skönlitteratur inte ansågs vara fint nog. Efter andra världskriget blev Tokyo-dialekten Japans ”officiella” dialekt och började användas i bland annat TV och radio. Under ett kort tag i samma veva ansågs dialekter som något fult, vilket ledde till att många människor slutade använda sina dialekter och börja tala Tokyo-dialekten. Till och med folk som pratade den ”riktiga” Tokyo-dialekten¹⁹ övergav denna.

¹⁸ Se kapitel 3 för detaljerad information om dessa.

¹⁹ Denna dialekt kallas *Edo-go*, vilket betyder ”Edo-språket” och syftar på Edo som är Tokyos ursprungliga namn.

Dock följer inte talspråket skriftspråket precis, utan det händer ofta att man uttalar ord annorlunda genom att till exempel dra ihop två stavelser eller förkorta ord.

Kondo Masae (2005: passim) har skrivit om detta i *Transformations in Oral Japanese*, där han tar upp begreppet *onbinka*, vilket kan översättas som "onbinförändring". Detta har inget att göra med verb- eller adjektivändelser, utan syftar på hur ljud förändras i talspråk enligt samma onbinregler som tagits upp i kapitel 3. Dock visar det sig endast vara *i-onbin*, *hatsuonbin* och *sokuonbin* som förekommer, det vill säga att *u-onbin* inte förekommer. Detta är förståeligt då *u-onbin* redan är en mer eller mindre ovanlig förekomst till och med i skriftspråket.

I sin undersökning skriver Kondo även om andra förändringar som sker mellan tal- och skriftspråk, men dessa är inte relevanta då de varken handlar om onbin eller rendaku. Av denna anledning kommer de därför inte tas upp här.

Av de *onbinka* som är mest förekommande i japanskt talspråk, är *sokuonbinka* den förändring man ser i störst utsträckning.

6.2.1 Sokuonbinka

Nedan följer ett urval exempelmeningar som tas upp i Kondos undersökning. Likadant som i verb och adjektiv, gör *sokuonbinka* så att vokaler och konsonanter genom elision och assimilation ändras till ett glottalt stopp. Detta kan man se i exempel (1) nedan. Meningen inom citationstecken visar en mening där *sokuonbinka* förekommer, och ordet som kommer efter visar hur det egentligen skrivs, och även uttalas vanligtvis. I översättningarna som kommer under exempelmeningarna är vissa ord angivna inom parentes, eftersom de inte förekommer konkret i den ursprungliga japanska meningen, utan förstås genom sammanhanget av meningen.

(1)

a. "Doushite <i>okkakete</i> ikanakatta no?"	<i>oikakete</i>
"Varför sprang (du) inte efter (det)?"	
b. "Heibonsugichau mainichi. Maa, <i>ikka!</i> "	<i>iika</i>

- "Varje dag är alldeles för medelmåttig. Men men, det funkar väl!"
- c. "Sokka, mou sugunanda." souka
- "Jaha, det är (börjar) alldeles snart."
- d. "Narikin shumi no okkii ie katte, kuruma katte..." ookii
- "(Han) köpte ett stort hus, bil (då han var) nyrik..."
- e. "Tonikaku, doka de amayadori shiyou ka?" doka
- "Hursomhelst, ska vi ta skydd från regnet någonstans?"
- f. "Attakai katei ryouri Fujii" atakai
- "Varm husmanskost Fujii"²⁰
- g. "Satsuei shippai ssune." desune
- "Fotograferingen misslyckades, eller hur?"

I detta exempel kan man se att i fallen 1-4 har endast en vokal eliderats, men i exempel 5-7 har en hel stavelse fallit bort och assimilerats med den följande konsonanten. Detta sker ofta i ord där det kommer två liknande stavelser bredvid varandra.

6.2.2 Hatsuonbinka

Hatsuonbinka inträffar av allt att döma endast i ord som innehåller kanaortografins r-rad. Detta kan man se både i Kondos undersökning, och i en annan undersökning gjord av Asada Hirofumi (2004: passim), *From formal to informal: Language contact in Japanese oral discourse of Chinese exchange students*, i vilken han har undersökt hur utbytesstudenter från Kina använder sokuonbinka och hatsuonbinka när de talar japanska. Även den undersökningen visar likt Kondos att hatsuonbinka endast inträffar när det är en stavelse med begynnelse-bokstaven r. I exempel (2) har jag valt ut några av Kondos exempelmeningar som innehåller ord som även tas upp i Asadas undersökning.

(2)

- a. "Ano ne, wakannai yatsu mo iru tte sa." wakannai

²⁰ Detta är ett namn på en restaurangkedja i Japan.

- "Alltså, (de) säger att det finns dem som inte förstår"
- b. "*Tsumannai* tousho *shiten* no yo ne" tumaranai, shiteru
"Ett så tråkigt insändare (de) har skrivit"
- c. "*Yannasai* yo" yarinasai
"Snälla gör det"
- d. "Soukai, *angatou* yo" arigatou
"Okej, tack så mycket!"
- e. "Ah, so, wakatta wa yo. *Sonnara* ii wa yo." sorenara
"Ah, okej, jag har förstått. Det är lugn om det (bara) är det."

Som man kan se i exemplen ovan har en hatsuonbinförändring inträffat i 4/5 fall då r-stavelen stått innan en stavelse med begynnelsekonsonanten n.

6.2.3 I-onbinka

Den tredje och ovanligaste onbinförändringen är i-onbinka. Denna är begränsad till ord som innehåller stavelsen *re*. Denna förändring i uttalet är inte så vanligt förekommande, och brukar oftast ersättas av hatsuonbinka. Kondo tar upp exempel på detta i sin undersökning, men Asada nämner inte ens detta fenomen.

(3)

- a. "*Soikara* Takao ido tte yuu ido mo arimashita shi ne." sorekara
"Och sedan fanns det också en brunn som hette Takaobrunnen, eller hur?"
- b. "*Koijaa*, naka no kuriimu miinaissu." korejaa
"Häri syns ingen grädde!"

I exempel (3)-2 har inte endast i-onbinförändring skett, utan även en sokuonbinförändring i *miinaissu*, vilket är ett lite slarvigt uttal av *mienaidesu* ("kan inte se").

6.3 Lingvisters åsikter

Itô och Mester (2001) delar in japanskans lexikon i fyra undergrupper: inhemska ord, etablerade låneord, assimilerade utländska ord och oassimilerade utländska

ord. Hur sedan ett ord utsätts för assimilation beror på vilken av dessa grupper ordet tillhör. Anledningen till att konsonantverb genomgår onbin är att de i de flesta fallen är inhemska japanska ord. Dock finns det vissa verb som har en sinojapansk stam, till exempel verbet *shinjiru* ("att tro"). Detta verb menar Vance både ha genomgått en onbinförändring och rendaku, då det ursprungligen var det sinojapanska ordet *shin* ("tro") och det inhemska japanska ordet *suru* ("att göra"), som sedan slagits samman och genomgått en sekventiell betoning och resulterat i *shinzuru*. *Shinzuru* används fortfarande i dagens japanska, men om det används får meningen en ålderdomlig klang. Sedan har detta ord gått igenom ytterligare en förändring och slutligen fått sin moderna form *shinjiru*.

Både onbin och rendaku har en gemensam historisk grund, vilken var att japanska ord gick genom fonologiska assimilationer och morfemiska förändringar för att bli lite av ett eufoniskt språk. Att dessa två fenomen sedan gått mer eller mindre skilda vägar beror på att onbin främst tillämpats på verb och adjektiv, vilka är de mest flexibla ordklasserna i japanska, och rendaku främst tillämpas på substantiv, som även i dag inte ändrar form eller kan böjas.

Det som mest brukar diskuteras bland lingvistikforskare är rendaku, då man ännu inte kunnat komma fram till dess ursprung, vilket man kunnat göra med onbin, som i dagens japanska är nästintill regelbundet till skillnad från rendaku. En annan anledning är att onbin har uppkommit senare än rendaku, vilket lett till att det finns fler källor om dess ursprung (mer om detta nedan).

Vance (1982:333) uttrycker sig på följande sätt om rendaku:

"The unpredictability of rendaku is attributed to irregularity in its origin."

Innan 700-talet började inga inhemska japanska ord på en tonande obstruent. Det finns klara bevis på det här i alla texter som finns från den tiden. Även i dagens japanska är det ovanligt att ett inhemskt ord börjar på en tonande obstruent, men det förekommer i vissa fall.

Dock finns det bevis på att rendaku förekommit även under tiden runt 700-talet, bland annat mellan vokaler och i ord som slagits samman, och detta menar Vance bevisar att fenomenet sekventiell betoning funnits i det japanska språket

sedan länge. Problemet är dock att det inte fanns något skriftsystem i Japan då fenomenet uppkom.

En annan lingvist vid namn Shioda (1987: passim) skriver att rendaku och eufoni i japanskan är ett resultat av hur ordens uttal har förändrats från en tidsperiod till en annan, och genom detta lett till det komplicerade system som kan ses i dagens japanska. Han menar även att japanskan på grund av denna ständiga förändring, idag ser oregelbundet ut. Likt Shioda på den här punkten tar Vance upp att de flesta forskare är ense om att rendaku är oförutsägbart i dagens japanska och han använder några andra framstående lingvister inom japanska som referens för detta påstående.

Lingvisten Ôtsu (1980) menar å andra sidan att den fonologiska assimilationen i japanskan en gång för länge sedan kan ha varit regelbunden, men då detta, likt det som nämnts tidigare, inte finns nedskrivet finns inga konkreta bevis för detta, det enda som finns är lingvisternas spekulationer, och dessa finns det många av.

Det finns forskare som säger att det är störst sannolikhet att rendaku inträffar då det första ordet i sammanslagningen slutar på ett nasalt ljud, men i de flesta exempel som redan visats, bland annat i kapitel 4, visar att det inte måste vara på det viset. Detta kan dock ha kopplingar med den klassiska japanskan, vilken innehöll fler nasala slutljud i stavelserna än vad den moderna japanskan gör. Dessa nasala ljud har i många fall försvunnit under historiens gång, och blivit vanliga vokaler eller slutljudet -n. Hatsuonbin är ett resultat av detta borttagande av nasala ljud, då hatsuonbin kan placeras både i kategorin onbin och i kategorin rendaku, mer om detta kommer senare i detta kapitel.

Lingvister är ense om att rendaku inträffade efter i stort sett alla nasala ljud i både inhemska japanska ord och i sinojapanska ord under Muromachi-perioden, 1333-1573 (Vance, 1982:334).

Följden av att de nasala ljuden försvann efter den här perioden kan man se i den moderna japanskan, där det nästan är omöjligt att hitta ett inhemskt ord som slutar på ett nasalt ljud.

Shioda (1987:36) drar även paralleller till koreanskan, där en konsonant nästan alltid blir tonande då den står innan en vokal, till exempel *ilkda* ("att

läsa”) och *ilgeo* (”läser”), och menar att detta kan ha samma grund som japanskans tonande konsonanter och att de på så vis liknar varandra.

En värdefull källa till hur det japanska språket uttalades förr i tiden är den portugisiske lingvisten och missionären João Rodrigues böcker om det japanska språket under 1500-1600-talen. Han har bland annat skrivit att vokaler nasaliserades innan en tonande obstruent, det vill säga /d/ och /g/, samt endast i vissa fall innan /b/, i den tidens Kyoto-dialekt. Dock kan man inte helt exakt förstå hur detta uttalats då Rodrigues var noga med att poängtera att man skulle vara försiktig och inte göra vokalerna alltför nasala. Dock kan man genom att studera uttalet av traditionella berättande sånger, såsom den traditionella japanska Noh-teatern, höra ett uttal som starkt påminner om det som den klassiska japanskan hade.

6.4 Hur rendaku och onbin hänger ihop

Både Itô och Mester (1986: passim) och Vance (1982: passim) förklarar hur rendaku och onbin hänger ihop genom att ta hatsuonbin och i-onbin som exempel för detta.

Texter skrivna innan 1000-talet har visat att japanerna skiljde på stavelseändelserna /m/ och /n/, men i den moderna japanskan har endast /n/ fortsatt att existera. Forskare menar att hatsuonbin inträffade när dessa ljud fortfarande var förekommande, och som nämnt tidigare ledde en föregående nasal konsonant till att den följande stavelsens begynnelsekonsonant genomgick en sekventiell betoning. Detta gällde inte bara sinojapanska ord (som till exempel *inga* från *in+ka*, från kapitel 4), utan även verb, vilket man kan se i den historiska utvecklingen av verb vars stam slutar på en nasal, eller tonande, konsonant och sedan följs av någon av partiklarna *te* eller *ta*. Detta är uppkomsten till rendaku som följer hatsuonbin och i-onbin.

Även om den klassiska japanskan hade nasala stavelseändelser, var de sällan representerade i kanaortografin. Detta kan ha berott på att de absorberades av vokalerna som stod innan en tonande obstruent. Detta, menar Vance (1982:336), gör det tydligare att förstå hatsuonbinförändringen från till exempel /bi/ till /n/ i verbet *tobita* (”flög”), ifall man tänker att Heian-periodens tonande obstruenter

föregicks av en nasal vokal. På så sätt är det möjligt att den gamla formen av *tobita* uttalats något liknande /tōbita/, vilket senare genom elision, assimilation och sekventiell betoning enligt onbin- och rendakureglerna lett till den moderna formen /tonda/. Samma förändring har skett i i-onbin där verbstammen slutar på /g/. Vokalen innan g:et har därför en gång i tiden varit nasal och på så vis genomgått samma förändring som hatsuonverben, den enda skillnaden är att det avslutande -n blivit ett avslutande -i. Detta är också en anledning till varför verben, vars verbstam som slutar på -k, som i *kak-u* ("att skriva") inte blir tonande, eftersom det inte fanns någon tonande obstruent med i dem från början. Detta har lett till att även suffixet som följer dessa verb förblir otonande (Itô och Mester, 1986:55 f.). Itô och Mester skriver även att anledningen till att de andra formerna av onbin inte blivit tonande beror på att de helt enkelt saknar en tonande obstruent.

6.5 Onbinförändringar i japanskans etymologi

Många lingvister förklarar uppkomsten av vissa japanska ord som ett resultat av både onbin- och rendakuförändringar av två sammansatta ord. Miller (1967:204) skriver att bland annat orden *tsuitachi* ("första (dagen i en månad)") och *kyou* ("idag") är resultat av onbin från *tsuki+tachi* och *ke+fu*. I fallet *tsuitachi* har *tsuki* ("måne") genomgått en i-onbinförändring då det föregått *tachi* (i detta fall "början"), vilket lett till att *k* försvunnit och det blivit lättare att uttala och fått en eufonisk klang på sig. I fallet *kyou* menar Miller att detta kommer från att *ke* en gång betytt "den här" och *fu* betytt "dag", och att detta sedan förändrats till att uttalas *kyou* genom olika förändringar. Värt att nämnas är att *se+fu*, *ke+fu* och *te+fu* är den historiska kanaortografins motsvarigheter på /shou/, /kyou/ och /chou/, så huruvida *kyou* härstammar från orden *ke* och *fu* vet jag inte hur säkert detta är med tanke på hur man stavade de ljuden under den tiden. Dock kan det möjligtvis ligga någonting i det.

Även Vance (1982: passim) nämner denna etymologiska onbinförändring, men inga andra lingvister som nämnts tidigare i denna uppsats har tagit upp denna aspekt av onbin.

Ett exempel Vance tar upp är ordet *suzuri* ("bläcksten"), vilket härstammar från orden *sumi* ("bläck") och *suri*, vilket är nominalformen (samt *ren'youkei*) av verbet *suru* ("att gnida"). *Suzuri* har alltså genomgått en hatsuonbinförändring och sedan en rendaku som följd på nasaliseringen, sedan har det nasala ljudet absorberats i vokalen. Förändringen kan ha sett ut på följande vis: *sumi+suri*, som genomgått en vokalelision och blivit *sum+suri*, varpå *suri* genomgår rendaku och blir *zuri*, så resultatet blir *sum+zuri*, och då man inte markerade nasala vokaler har det nasala ljudet i *m* absorberats av *u*:et och senare har detta lett till att ordet fått sin nuvarande form *suzuri*. Om man vid tiden som dessa förändringar skedde emellertid hade skrivit ut de nasala ljuden, hade *suzuri* förmodligen stavats *sunzuri* med dagens kanaortografi.

Ett annat exempel Vance tar upp är ordet *fude* ("skrivpencil"), vilket sägs komma från orden *fumi* ("texter") och *te* ("hand"). Även detta ord har genomgått en vokalelision och en nasal absorption och samtidigt följt hatsuonbins regler. Förändringen kan liknas vid den som förklarades ovan, och har förmodligen sett ut på följande sätt: *fumi+te*, som genomgår en vokalelision och blir *fum+te*, varpå *te* blir tonande vilket leder till att ordet blir *fum+de*, och sedan absorberas *m*:et i *u*:et och under senare tid har detta nasala ljud försvunnit och resulterat i dagens *fude*.

Men om *fumite* genomgått samma förändring som hatsuonbinverben, varför ser det inte ut som *yonda*<*yomita* då? Enligt Vance beror detta på att den frekventa bristen på kanasymboler för de nasala ljuden kan ha påverkat detta och lett till att det nasala ljudet istället absorberats i vokalen som står innan en tonande obstruent. Han menar även att anledningen till att *fude* blivit just *fude*, och inte *fundede*, samt att *yomita* blivit *yonda*, är att *fude* började kallas just *fude* under Heian-perioden på grund av bristen på nasala kanasymboler. Dock höll sig former som *yomita* och *tobita* kvar längre i skriftspråket, och började inte skrivas som *yonda* eller *tonda* förrän efter Heian-perioden och på så sätt fick *n*-ljudet med i sina skriftliga former också. Om dessa hade utvecklats under samma tid som *fude*, hade man kanske sagt *yoda* och *toda* i dagens japanska.

7. Avslut

Efter att ha följt uppkomsten av onbin- och rendakufenomenen i japanskan kan vi se att de inte är så olika som man kan tro. Man kan även förstå att många av orsakerna bakom deras uppkomst är av samma slag, nämligen att det japanska språket skulle vara lättare att uttala och väljudande.

I denna uppsats har det även bevisats hur onbin och rendaku används i andra sammanhang än vad som står i definitioner, beskrivningar med mera om respektive fenomen. Det har även visats att lingvistikforskare alltid inte är ense om vad exakt fenomenen innebär och att de argumenterar för och mot varandra, samt att de i vissa fall även motsäger sig själva.

8. Referenslista

Asada, H. (2004). *Foomaru kara infoomaru e: Chuugokujin ryuugakusei no nihongo hatsuwa shiryô ni mirareru gengo sesshoku* (From formal to informal: Language contact in Japanese oral discourse of Chinese exchange students). Journal of Fukuoka Jogakuin Junior College. Japanese linguistics and literature, English linguistics and literature 40. Sid. 1-17

Dahl, Ö. (1982). *Grammatik*. Studentlitteratur.

Frellesvig, B., Whitman, J. (2004). *The Vowels of Proto-Japanese*. Japanese Language and Literature, Vol. 38, No. 2. Publicerad av Association of Teachers of Japanese

Fujio Düring, C. (1998). *Japansk språklära*. Lund: Studentlitteratur. Sid. 57-59.

Haraguchi, S. (2001). "On Rendaku." in *Phonological Studies*. Vol. 4. Sid. 9-32.

Itô, J., Mester, R. (1995). "Japanese Phonology." *The Handbook of Phonological Theory*. Glodsmith, John A. Blackwell Publishing, 1996. Blackwell Reference Online.

<http://www.blackwellreference.com.ludwig.lub.lu.se/subscriber/tocnode?id=g9780631201267_chunk_g978063120126731>

Itô, J., Mester, R. (2001). "The Phonological Lexicon." *The Handbook of Japanese Linguistics*. Tsujimura, Natsuko (ed). Blackwell Publishing, 2001. Blackwell Reference Online.

http://www.blackwellreference.com.ludwig.lub.lu.se/subscriber/tocnode?id=g9780631234944_chunk_g97806312349445

Itô, J., Mester, R. (1986). *The Phonology of Voicing in Japanese: Theoretical Consequences for Morphological Accessibility*. Linguistic Inquiry, Vol. 17, No. 1. Publicerad av The MIT Press. Sid. 49-73

Iwabuchi, T., Sakurai, M., Takebe, Y., Morita, Y. (1989). *Nihon bunpou yougo jiten* (Ordlista för japansk grammatiks terminologi). Tokyo: Sanseidou. Sid. 39-41.

Iwasaki, S. (2002). *Japanese*. Sid. 61-64.

Kadooka, K. (2007). *Nihongo no hitei settouji "bu" to rendaku ni tsuite* (On the Negation Prefix *bu-* and Rendaku in Japanese). Ryuukoku Daigaku Kokusai Sentaa Kenkyuu Nenpou 16. Sid 35-47

Koike, K., Kobayashi, K., Hosokawa, H., Inukai, T. (1997). *Nihongogaku kiiwaado jiten* (Nyckelordslexikon i japanskastudier). Tokyo: Asakurashoten. Sid. 49.

Kondo, M. (2005). *Nihongo no kougoteki henkei* (Transformations in Oral Japanese). Journal of the Graduate School of Humanities and Sciences 8. Sid. 289-296

Kuroda, S. (2005). "Rendaku." in Akatsuka, Norika and Susan Strauss. (eds.) *Japanese and Korean Linguistics*. Vol. 10. Stanford: Stanford Linguistic Association. Sid. 337-350.

Laver, J. "Linguistic Phonetics." *The Handbook of Linguistics*. Aronoff, Mark and Janie Rees-Miller (eds). Blackwell Publishing, 2002. Blackwell Reference Online. 16 May 2010

http://www.blackwellreference.com.ludwig.lub.lu.se/subscriber/tocnode?id=g9781405102520_chunk_g97814051025209

Martin, S. (1975). *A Reference Grammar of Japanese*. New Haven: Yale University Press.

Matsumura, A., Yamaguchi, A., Wada, T. (2006). *Kokugo jiten* (japansk ordbok).
Upplaga 10. Oubunsha.

Miller, R. (1967) *The Japanese Language*. Tokyo: Charles E. Tuttle

Okumura, K. (2008) *Ooshimabon "Genji Monogatari" ni okeru doushi u-onbin:
"Omohitamahuru" ni tsuite* (Verbens u-onbin i Ooshimabon "Genji Monogatari":
Om "omohitamahuru"). *Journal of language and culture* 3, 1. Osaka Prefecture
University.

Ôtsu, Y. (1980). "Some Aspects of Rendaku in Japanese and Related Problems" in
Ann Lekach and Yukio Ôtsu, eds., *Theoretical Issues in Japanese Linguistics* (MIT
Working Papers in Linguistics 2), MIT Department of Linguistics, Cambridge.

Ottosson, I., Ekholm, T. (2008). *Japans Historia*. Historiska media.

Shibatani, M. (1990). *The Languages of Japan*. Cambridge: Cambridge University
Press. Sid. 103-105, 134-135, 166-170, 173-175, 234.

Shioda, N. (1987). *Rendaku ni tsuite – Sono kyôujiteki kenkyuu no kanousei wo
saguru* (On Rendaku : Exploring a Possibility of Its Synchronic Study). *Studies in
English Language and Literature* 11 (1). Soka University. Sid. 33-40

Strömquist, S. (1998). *Uppsatshandboken*. Hallgren & Gallgren.

Tsuboi, Y. (1997). *Keiyoushi no onbinkei* (Adjektivens onbinform). *Studies of
language and literature*. *Language* 32. Sid 31-47

Tsujimura, N. (2007). *An Introduction to Japanese Linguistics*. Oxford: Blackwell
Publishing. Sid. 140.

Ueyama, A. (1991). *Hajimete no hito no gengogaku – kotoba no sekai e* (Lingvistik
för nybörjare – till språkens värld). Tokyo: Kuroshio. Sid. 24-26, 29-31.

Vance, T. (1982). *On the Origin of Voicing Alteration in Japanese Consonants*. Publicerad av American Oriental Society. *Journal of the American Oriental Society*, Vol. 102, No. 2 (Apr. - Jun., 1982). Sid. 333-341

Vance, T. (1996). *Sequential Voicing in Sino-Japanese*. The Journal of the Association of Teachers of Japanese, Vol. 30, No. 1 (Apr., 1996). Sid. 22-43